

STANDARDNÍ MINIMÁLNÍ PRAVIDLA PRO ZACHÁZENÍ S VĚZNI A PŘÍSLUŠNÁ DOPORUČENÍ

STANDARD MINIMUM RULES FOR THE TREATMENT OF PRISONERS AND RELATED RECOMMENDATIONS

United Nations

Department of Economic and Social Affairs

New York 1958

Pravidla vycházejí z obecných Standard vztahujících se k zacházení s vězni a byla formulována Mezinárodní trestní a penitenciární komisí, která připravila soubor pravidel schválených Společností národů již v roce 1934. Tato komise byla v roce 1951 rozpuštěna a OSN převzala na sebe úkol podporovat mezinárodní spolupráci na tomto úseku. Ještě předtím, než zmíněná komise přenesla své závazky na Organizaci spojených národů, revidovala jejich text, který předložila 1. Kongresu OSN o prevenci, zločinnosti a zacházení s pachateli, konaném v Ženevě v roce 1955. Kongres nová pravidla jednomyslně přijal a doporučil je ke schválení Hospodářské a sociální radě. Ta po další diskusi schválila v r. 1957 jejich znění tak, jak byla přijata 1. Kongresem. V průběhu dalších let se Výbor pro prevenci a kontrolu zločinnosti Hospodářské a ekonomické rady OSN zabýval Standardními minimálními pravidly ještě několikrát.

/Uvedený text se opírá o české překlady, uveřejněné v Bulletinu SNV roku 1969 a ve Zpravodaji SNV roku 1990/

RED.

Rezoluce OSN přijatá dne 30. srpna 1955

První Kongres Spojených národů, který se zabýval prevencí zločinu a zacházením (treatment) s provinilci, přijal "Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni", připojená k této rezoluci, a

- 1) žádá generálního tajemníka - ve shodě s paragrafem (d) přílohy k rezoluci 415 (V) Valného shromáždění Spojených národů - aby předložil tato pravidla ke schválení sociálnímu výboru Hospodářské a sociální rady;
- 2) Vyjadřuje naději, že tato pravidla budou schválena Hospodářskou a sociální radou a bude-li tyto rady považovat za vhodné, také Valným shromážděním, a dále, že budou doporučena vládám s doporučením
 - a) aby bylo příznivě uváženo jejich přijetí a použití ve správě vězeňských¹ ústavů, a
 - b) aby byl generální tajemník každé tři roky informován o pokroku, k němuž došlo v důsledku jejich aplikace;

¹ V překladu pořízeném VÚP v roce 1969 byl používán termín penální ústavy.

- 1) vyjadřuje přání, aby generální tajemník byl požádán dát publikovat v International Review of Criminal Policy informace zaslané vládami (ve shodě s paragrafem 2), a aby byl dále zmocněn vyžádat si doplňkové informace, pokud to bude nezbytné, aby tak byly vládám umožněny pravidelné informace o pokroku, který byl v tomto směru učiněn;
- 2) vyjadřuje též přání, aby generální tajemník byl požádán o zajištění pokud možno nejširší publicity těchto pravidel.

Příloha

Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni

Předběžné poznámky

1. Následující pravidla nemají v úmyslu popisovat detailně modelový systém fungování vězeňských zařízení. Snaží se pouze, v obecné shodě se současnými idejemi a základními prvky nejadekvátnějších systémů současnosti, vysvětlit, co je obecně považováno za dobrý způsob a praxi zacházení s vězni a spravování vězeňských zařízení.
2. Vzhledem k velké rozmanitosti právních, sociálních, ekonomických a geografických podmínek světa je zřejmé, že ne všechna pravidla je možné aplikovat vždy a všude. Měla by více sloužit ke stimulování neustálého úsilí překonat praktické nesnáze prostřednictvím aplikace pravidel s vědomím, že reprezentují jako celek minimální podmínky, které byly jako žádoucí přijaty OSN.
3. Na druhé straně se pravidla dotýkají oblasti, v nichž se poznatky neustále rozvíjejí. Nemají v úmyslu předem vyloučit experiment a zkoušky pod podmínkou, že jsou v souladu s hlavními zásadami a usilují o vytyčení dalších směrů cílů, které jsou odvozeny z textu Pravidel jako celku. Pro ústřední správu věznic je vždy omluvitelné odchýlení se od Pravidel v tomto smyslu.
4. (1) Část I. Pravidel pokrývá problematiku obecného spravování nápravných zařízení a je použitelná pro všechny kategorie vězňů, trestních nebo civilních, neodsouzených nebo odsouzených, včetně vězňů podléhajících “bezpečnostním opatřením” nebo nápravným opatřením, která nařídí soud.
(2) Část II. obsahuje pravidla použitelná pouze pro speciální kategorie, o nichž se pojednává v každém oddíle. Nicméně Pravidla uvedená v oddílu A, použitelná u vězňů odsouzených, budou stejným způsobem použitelná u kategorií vězňů, které jsou rozebírány v oddílech B, C a D, pod podmínkou, že nejsou v rozporu s pravidly, která platí pro tyto kategorie a slouží k jejich prospěchu.
5. (1) Pravidla neusilují o regulaci spravování institucí pro mladé osoby, jako jsou borstaly² nebo nápravné školy, ale v obecné části I. by mohly být stejným způsobem použity v těchto zařízeních.

² V překladu pořízeném VÚP v roce 1969 byl používán termín „donucovací pracovny pro mladé provinilce“.

(2) Kategorie mladých vězňů by mohla zahrnout přinejmenším všechny mladé osoby, které spadají do jurisdikce soudů pro nezletilé. Mělo by být pravidlem, že tyto mladé osoby by neměly být odsuzovány k nepodmíněným trestům.

Část I

Pravidla obecně platná

Základní principy

6. (1) Následující pravidla necht' jsou používána nestranně. Nemá existovat žádná diskriminace z důvodů rasových, barvy pleti, pohlaví, jazyka, náboženství, politického nebo jiného přesvědčení, nacionálního nebo sociálního původu, majetkového nebo rodinného postavení.

(2) Na druhé straně je nezbytné respektovat náboženské vyznání a morální příkazy skupiny, k níž vězeň náleží.

Registrace

7. (1) Na každém místě, kde jsou osoby vězněny, bude povinně vedena registrační kniha s očíslovanými stránkami, ve které budou zapsány o každém přijatém vězni:

- a) informace týkající se jeho totožnosti
- b) důvody jeho uvěznění a na základě jakého rozhodnutí
- c) den a hodina jeho přijetí a propuštění

(2) Ústav nemá přijmout žádnou osobu bez řádného zatýkacího protokolu, jehož podrobnosti budou zapsány do registrační knihy.

Rozdělení kategorií

1. V jednotlivých zařízeních nebo jejich částech budou vytvořeny různé kategorie vězňů berouc do úvahy jejich pohlaví, věk, rejstřík trestů, právní důvod jejich uvěznění a požadavky na zacházení s ním. Proto,

- a) muži a ženy budou pokud možno vězněni v různých zařízeních; v koedukovaných zařízeních bude vyhrazena budova, kde budou umístěny ženy odděleně;
- b) neodsouzení obžalovaní budou odděleni od odsouzených vězňů;
- c) osoby odsouzené pro dluhy a další civilní věci budou separovány od osob uvězněných za spáchání trestného činu;
- d) mladí vězni budou odděleni od dospělých.

Ubytování

9. (1) Kde jsou vězňové umísťováni do vlastních cel nebo místností, každý vězeň bude v noci obývat celu nebo místnost sám. Jestliže ze zvláštních důvodů, jako např. pro dočasnou přeplněnost, bude pro správu ústřední věznice nezbytné učinit výjimku z tohoto pravidla, není žádoucí, aby byli dva vězňové v jedné cele nebo místnosti.

(2) Kde se užívá společných ložnic, budou tyto obsazovány vězni pečlivě vybranými tak, aby šlo o jejich vzájemné vhodné sdružování v těchto podmínkách. V noci zde budou prováděny pravidelné kontroly, v souladu s charakterem zařízení.

10. Veškeré ubytování vězňů zejména co se týče spaní vězňů, musí odpovídat požadavkům zdraví, náležitý ohled musí být brán na klimatické podmínky a zejména na kubický obsah vzduchu, minimální podlažní plochu, osvětlení, topení a ventilaci.
11. Na všech místech, kde věžňové žijí nebo pracují
 - a) budou okna dostatečně velká, tak aby věžňům umožňovala číst nebo pracovat při přirozeném světle a budou konstruována tak, aby zajistila dostatek čerstvého vzduchu bez ohledu na to, zda zde existuje umělá ventilace či nikoliv;
 - b) bude zajištěn dostatek umělého osvětlení, aby věžňové mohli číst nebo pracovat, aniž by si zničili zrak.
12. Hygienické zařízení bude adekvátní tomu, aby umožnilo každému vězni vyhovět jeho tělesným potřebám, kdykoliv to bude zapotřebí, a to čistým a decentním způsobem.
13. Budou zajištěna adekvátní zařízení pro koupel a sprchování tak, aby každému vězni umožnila koupel nebo sprchu s teplotou vody odpovídající podnebí tak často, jak je nezbytné pro dodržování základní hygieny podle ročního období a geografické oblasti, ale přinejmenším jednou týdně v mírném podnebí.
14. Všechny části zařízení, které věžňové pravidelně užívají, budou vždy udržovány a má v nich být dodržována úzkostlivá čistota.

Osobní hygiena

15. Od vězňů bude požadováno, aby zachovávali osobní čistotu, a za tím účelem jim bude poskytnuta voda a toaletní předměty, které jsou nezbytné pro udržení zdraví a čistoty.
16. Aby si věžňové mohli udržet dobrý vzhled slučitelný s jejich sebeúctou, bude poskytnuto vybavení potřebné k péči o vlasy a vousy a mužům bude umožněno se pravidelně holit.

Ošacení a ložní prádlo

17. (1) Každému vězni, kterému není povoleno chodit ve vlastních šatech, bude poskytnuto ošacení přiměřené podnebí a adekvátní tomu, aby si vězeň udržel dobré zdraví. Takové ošacení nebude žádným způsobem ponižující.
(2) Veškeré ošacení bude čisté a náležitě udržováno. Spodní prádlo se bude vyměňovat a prát tak často, jak to bude nezbytné z důvodů zachování hygieny.
(3) Za výjimečných okolností, kdy bude vězeň z nějakého důvodu odvezen mimo nápravné zařízení, bude mu povoleno, aby si oblékl vlastní nebo jiné nenápadné šaty.
18. Jestliže je věžňům povoleno chodit v jejich vlastních šatech, udělá se s nimi při jejich přijetí do zařízení úmluva, aby se zabezpečilo, že šaty budou čisté a v pořádku.
19. Každému vězni bude v souladu s místními nebo národními standardy³ zajištěna samostatná postel a samostatné a dostatečné ložní prádlo, které bude při vydání čisté, udržované v dobrém stavu a vyměňované tak často, aby se zabezpečila jeho čistota.

³ Překlad VÚP: "národními normami".

Jídlo

20. (1) Každému vězni bude Správou poskytnuto v pravidelnou dobu jídlo nutriční hodnoty adekvátní pro zachování zdraví a síly, dobré kvality a dobře připraveno a podáváno.
(2) Pitná voda bude každému vězni kdykoliv k dispozici.

Cvičení a sport

21. (1) Každému vězni, který nepracuje mimo vězeňské zařízení, má být poskytnuta možnost nejméně hodinu denně cvičit na čerstvém vzduchu, jestliže to počasí dovolí.
(2) Mladí a jiní vězni přiměřeného věku a zdraví mají mít možnost k tělovýchovnému a rekreačnímu výcviku. K tomu jim bude poskytnut prostor, cvičební zařízení a vybavení.

Zdravotní služby

22. (1) V každém zařízení budou k dispozici služby alespoň jednoho kvalifikovaného lékařského pracovníka, který by měl mít určité znalosti z psychiatrie. Lékařské služby mají být organizovány v těsném vztahu s veřejnou zdravotní správou. Tyto služby zahrnou diagnostickou službu a ve zvláštních případech léčení stavů duševní abnormality.
(2) Nemocní vězňové, kteří vyžadují speciální léčení, budou převezeni do specializovaného zařízení nebo do civilní nemocnice. Ve vězeňských ústavech, kde je nemocniční zařízení, bude jeho vybavení, nábytek a farmaceutické potřeby přiměřené pro poskytování lékařské péče a zacházení s nemocnými vězni a bude zde pracovat personál potřebně vyškolených pracovníků.
(3) Každému vězni budou k dispozici služby kvalifikovaných zubních lékařů.
23. (1) V zařízeních pro ženy bude zřízeno speciální oddělení pro poskytování veškeré prenatalní a postnatální péče a zacházení. Kdekoliv to bude možné, zařídí se, aby se děti narodily v nemocnici mimo nápravné zařízení. Jestliže se dítě narodí ve vězení, tato skutečnost nebude zmíněna v jeho rodném listě.
(2) Kde je povoleno, aby novorozenci zůstali v nápravném zařízení se svými matkami, budou podniknuta opatření ke zřízení dětské ložnice, kam budou děti umístěny v době, kdy nejsou v péči svých matek, a kde se o ně budou starat kvalifikované ošetřovatelky.
24. Lékař prohlédne každého vězně co nejdříve po jeho příchodu do nápravného zařízení a poté, bude-li to zapotřebí, když zjistí fyzické nebo duševní onemocnění, a podnikne všechna nezbytná opatření: oddělí vězně podezřelé z infekční nebo nakažlivé nemoci; zaregistruje fyzické nebo duševní poruchy, které by mohly komplikovat jeho nápravný proces a rozhodne o fyzických předpokladech každého vězně pro práci
25. (1) Lékař se bude starat o fyzické a duševní zdraví vězňů a denně by měl prohlédnout všechny nemocné vězně, všechny, kteří si stěžují na nemoc a vězně, kterým již poskytuje speciální péči.
(2) Lékař vždy oznámí řediteli vězeňského zařízení, domnívá-li se, že fyzické nebo duševní zdraví vězně je nebo by mohlo být vážně poškozeno pokračujícím vězněním nebo jakýmkoliv okolnostmi souvisejícími s uvězněním.
26. (1) Lékařský pracovník bude pravidelně provádět inspekce a radit řediteli vězeňského zařízení pokud se týče:
a) množství, kvality, přípravy a podávání jídla

- b) hygieny a čistoty v nápravném zařízení a vězňů
 - c) hygienického zařízení, topení, osvětlení a ventilace v nápravném zařízení
 - d) vhodnosti a čistoty ošacení a ložního prádla vězně
 - e) dodržování předpisů, které se týkají tělesné výchovy a sportu v případech, kde není žádný odborný personál, který by měl na starosti tyto aktivity.
- (2) Ředitel nápravného zařízení bude zvažovat zprávy a doporučení, které lékař předkládá podle pravidel č. 25 (2) a č. 26, a v případě, kdy souhlasí s navrhovanými doporučeními, učiní okamžitě opatření k jejich realizaci; jestliže realizaci těchto doporučení není v jeho kompetenci nebo s nimi nesouhlasí, okamžitě předloží svou vlastní zprávu a doporučení lékaře vyšším úřadům.

Kázeň a kázeňské tresty

27. Kázeň a pořádek budou přísně dodržovány, ale pouze s takovým omezováním, které je nezbytné k zajištění bezpečného chodu vězení a řádného života vězeňské komunity.
28. (1) Žádný vězeň nebude využíván pro potřeby vězeňského zařízení ani pro výkon kázeňských funkcí.
- (2) Toto pravidlo však nebude bránit vlastnímu fungování systémů založených na samosprávě, podle kterých specifické společenské, vzdělávací nebo sportovní aktivity jsou - pod dohledem - svěřeny vězňům, kteří jsou rozděleni do různých skupin z hlediska záměrů zacházení s nimi.
29. Následující aspekty vždy budou vymezeny zákonem nebo předpisy příslušného správního úřadu:
- a) chování naplňující znaky disciplinárního přestupku
 - b) druh a délka trestu, který smí být uložen
 - c) orgán oprávněný uložit takový trest.
30. (1) Žádný vězeň nebude potrestán, pokud to není v souladu s požadavky uvedenými v tomto zákoně nebo předpisu a nikdy dvakrát za stejný přestupek.
- (2) Žádný vězeň nebude potrestán, dokud nebude informován o přestupku, z kterého je obviněn a dokud mu nebude dána skutečná možnost přednést svou obhajobu. Kompetentní orgán provede důkladně vyšetření případu.
- (3) Kde je to nezbytné a dosažitelné, bude vězni dovoleno, aby se hájil prostřednictvím tlumočníka.
31. Tělesné tresty, potrestání umístěním v temné cele a všechny kruté, nelidské nebo ponižující tresty budou zcela zakázány jako trest za spáchání kázeňských přestupků.
32. (1) Potrestání tuhým vězením nebo omezením jídla nebude nikdy uloženo, pokud lékařský pracovník neprohlédne vězně a nevydá písemné osvědčení, že vězeň je schopen trest vydržet.
- (2) Totéž opatření bude uplatněno u dalších trestů, které by mohly poškodit fyzické nebo duševní zdraví vězně. V žádném případě nesmí být takové potrestání v rozporu nebo odchýlení od Zásad uvedených v pravidle č. 31.
- (3) Lékař bude denně navštěvovat vězně, kteří podstupují takový trest a doporučí řediteli vězeňského zařízení ukončit nebo změnit trest, je-li to nezbytné z hlediska fyzického nebo duševního zdraví vězně.

Nástroje omezování svobody

33. Nástroje omezování svobody, jako jsou např. pouta, řetězy, želízka a svěrací kazajky, nikdy nebudou jako trest použity. Navíc řetězy nebo želízka nebudou nikdy použita k omezování svobody. Jiné nástroje omezování svobody nebudou použity s výjimkou následujících okolností.
- a) k zabezpečení proti útěku během eskorty pod podmínkou, že budou odstraněny, když vězeň předstoupí před soud nebo správní úřad,
 - b) z léčebných důvodů pod dohledem lékařského pracovníka,
 - c) z příkazu ředitele (jestliže ostatní způsoby kontroly selžou) za účelem zabránit vězni, aby neporanil sebe nebo jiné nebo nezpůsobil škodu na majetku; v takových případech se ředitel ihned poradí s lékařem a oznámí to vyšším úřadům.
34. O vzorech a způsobech užívání nástrojů omezování svobody rozhodne ústřední vězeňská správa- Tyto nástroje smí být užívány pouze po nezbytně dlouhou dobu.

Informace určené vězňům a stížnosti vězňů

35. (1) Každý vězeň při nástupu do zařízení obdrží písemné informace o směrnicích, podle kterých se řídí zacházení s vězni jeho kategorie, disciplinárních požadavcích zařízení, schválených metodách pro vyžadování informací a podávání stížností a všech dalších záležitostech, které jsou potřebné k tomu, aby porozuměl svým právům a povinnostem a aby se přizpůsobil životu v zařízení.
- (2) Jestliže vězeň je ngramotný, budou mu shora uvedené informace sděleny ústně.
36. (1) Každý vězeň bude mít kterýkoli den v týdnu příležitost učinit dotazy nebo podat stížnosti řediteli nápravného zařízení nebo úřední osobě, která ho zastupuje.
- (2) Inspektorovi vězení bude možné podávat stížnosti nebo dotazy během provádění inspekce. Vězeň bude mít příležitost hovořit s inspektorem nebo kterýmkoliv úředníkem provádějícím inspekci v nepřítomnosti ředitele zařízení nebo jiného vězeňského personálu.
- (3) Každému vězni bude umožněno vhodnou formou se dotazovat nebo podávat stížnosti bez cenzury jejich obsahu ústřední správě věznic, soudním orgánům nebo jiným příslušným úřadům, a to schválenými postupy.
- (4) Pokud není zřejmé, že se jedná o neopodstatněné a bezdůvodné dotazy nebo stížnosti, všechny budou okamžitě projednány a zodpovězeny bez zbytečných průtahů.

Kontakt s vnějším světem

37. Vězňům bude umožněno v pravidelných intervalech pod nezbytným dozorem komunikovat s jejich rodinami, či přáteli s dobrou pověstí, a to jak písemně, tak přijímáním návštěv.
38. (1) Vězňům cizí národnosti bude dovoleno přiměřenými způsoby komunikovat s diplomatickými a konzulárními zástupci státu, kterého je příslušníkem.
- (2) Vězňům, kteří jsou národnosti, která nemá v zemi diplomatické nebo konzulární zastoupení a uprchlíkům nebo osobám bez státní příslušnosti, budou poskytnuty podobné možnosti komunikovat s diplomatickými zástupci země, která se ujme ochrany nebo

zájmů nebo s jakýmkoliv národními nebo mezinárodními úřady, jejichž úkolem je chránit takové osoby.

39. Vězňové budou pravidelně informováni o podstatnějších událostech prostřednictvím četby novin, periodik nebo speciálních publikací, které jsou v nápravném zařízení vydávány, poslechem bezdrátových přijímačů, přednášek nebo jiných podobných způsobů, které jsou schváleny nebo kontrolovány správou vězení.

Knihy

40. V každém zařízení bude knihovna, která bude sloužit všem kategoriím vězňů, bude přiměřeně vybavena jak zábavnými, tak naučnými knihami a vězňové budou nabádáni, aby ji plně využívali.

Náboženství

41. (1) Jestliže je v nápravném zařízení dostatečný počet vězňů stejného náboženského vyznání, bude jmenován nebo schválen kvalifikovaný zástupce tohoto náboženství. Jestliže to opravňuje počet vězňů nebo jestliže to okolnosti dovolí, mohl by tuto činnost vykonávat na plný úvazek.

(2) Kvalifikovanému zástupci jmenovanému nebo schválenému podle odstavce (1) bude dovoleno ve vhodnou dobu pravidelně sloužit bohoslužby a vykonávat soukromé pastorační návštěvy vězňů, kteří vyznávají stejné náboženství.

(3) Žádnému vězni nebude zakázán vstup ke kvalifikovanému zástupci jakéhokoliv náboženství. Na druhé straně, jestliže by vězeň odmítl návštěvu kteréhokoliv náboženského zástupce, jeho názor bude plně respektován.

42. Pokud to bude možné, každému vězni bude umožněno uspokojit potřeby jeho náboženského života návštěvou bohoslužeb, které budou pořádány v zařízení, a tím, že bude mít k dispozici knihy o náboženských obřadech a o učení jeho církve.

Zadržení majetku vězně

43. (1) Všechny peníze, cennosti, šatstvo a jiný majetek patřící vězni, který si podle řádu vězeňského zařízení nemůže ponechat při nástupu do zařízení, bude uložen v bezpečné úschovně. Seznam věcí bude vězněm podepsán. Budou podniknuta opatření k tomu, aby se věci udrželi v dobrém stavu.

(2) Při propuštění budou všechny tyto předměty a peníze vězni vráceny s výjimkou peněz, které mohl se souhlasem utratit nebo poslat mimo zařízení nebo vyjma části ošacení, které bylo nutné z hygienických důvodů zničit. Vězeň podepíše převzetí předmětů a peněz, které mu byly vráceny.

(3) Stejným způsobem má být naloženo s věcmi, které došly pro vězně zvenku.

(4) Jestliže si vězeň s sebou přinesl léky, lékařský pracovník rozhodne o tom, které z nich bude užívat.

Oznámení o smrti, nemoci, přemístění apod.

44. (1) V případě smrti nebo vážného onemocnění nebo zranění vězně nebo při jeho přemístění do ústavu pro léčbu duševních poruch, ředitel o této skutečnosti ihned

vyrozumí manželku, je-li vězeň ženatý nebo jeho nejbližší příbuzné a o jakékoliv události bude informovat další osoby, které vězeň předtím určil.

(2) Vězeň bude ihned vyrozuměn o smrti nebo vážném onemocnění jakéhokoliv blízkého příbuzného. V případě kritického stavu blízkého příbuzného mělo by být vězni povoleno, pokud to okolnosti dovolí, ho navštívit, buď v přítomnosti eskorty nebo sám.

(3) Každý vězeň bude mít právo ihned vyrozumět svou rodinu o svém uvěznění nebo převozu do jiného zařízení.

Přemístění vězňů

45. (1) Když musí být vězni převezeni z jednoho jiného vězeňského zařízení do druhého, budou pokud možno co nejméně vystaveni pohledům ze strany veřejnosti a ochranný doprovod je bude chránit před urážkami, zvědavostí a publicitou v jakékoliv podobě.
- (2) Bude zakázán transport vězňů v dopravních prostředcích s neodpovídající ventilací nebo osvětlením nebo jakýmkoliv způsobem, který by jim způsobil nežádoucí utrpení.
- (3) Doprava vězňů se uskuteční na náklady správy zařízení a za stejných podmínek platných pro všechny.

Personál vězeňského zařízení

46. (1) Správa vězení zajistí pečlivý výběr všech kategorií personálu pokud jde o jeho bezúhonnost, lidskost, profesionální schopnosti a vhodnost jeho osoby pro určenou práci, protože právě na tom závisí řádný chod zařízení.
- (2) Správa vězení se bude neustále snažit probudit a udržovat ve vědomí jak svého personálu, tak veřejnosti přesvědčení, že tato práce je sociální službou velkého významu a za tím účelem by mělo být využito všech vhodných způsobů informovanosti veřejnosti.
- (3) Aby se dosáhlo shora zmíněných cílů, personál bude zaměstnán na plný úvazek, jako profesionální vězeňští pracovníci, a bude mít status pracovníků státní služby se zárukou jeho trvání za předpokladu dobrého chování, schopností a fyzické způsobilosti jednotlivých pracovníků. Mzdy budou adekvátní tomu, aby byly přitažlivé a odpovídající pro muže i ženy; zaměstnanecké výhody a podmínky práce budou atraktivní s ohledem na náročnou povahu práce.
47. (1) Personál bude mít odpovídající stupeň vzdělání a inteligence.
- (2) Před nástupem do funkce projde personál výcvikovým kursem o všeobecných a specifických povinnostech a podrobí se teoretickým a praktickým zkouškám.
- (3) Po nástupu do funkce a během své kariéry si personál bude udržovat a zvyšovat své znalosti a profesionální schopnosti absolvováním kursů, které budou organizovány v přiměřených intervalech.
48. Personál se vždy bude chovat a plnit své povinnosti tak, aby svým příkladem dobře působil na vězně a vzbuzoval v nich úctu.
49. (1) Pokud to bude možné, personál bude tvořit dostatečný počet specialistů, jako jsou psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, učitelé a odborní instruktoři.
- (2) Služby sociálních pracovníků, učitelů a odborných instruktorů budou zajištěny na trvalé bázi, aniž by se přitom vyloučila činnost pracovníků na částečný úvazek nebo dobrovolných pracovníků.

50. (1) Ředitel zařízení by měl být pro svou práci přiměřeně kvalifikovaný, a to svými vlastnostmi, řídicími schopnostmi, odpovídajícím odborným vzděláním a zkušenostmi.
(2) Svůj čas zcela věnuje plnění svých úředních povinností a nebude jmenován na částečný úvazek.
(3) Bude bydlet v budově zařízení nebo v jeho bezprostřední blízkosti.
(4) Když jsou dvě nebo více zařízení řízena jedním ředitelem, bude navštěvovat každé z nich v častých intervalech. Zodpovědný pracovník, který trvale bydlí v zařízení, bude mít na starosti každé z těchto zařízení.
51. (1) Ředitel, jeho zástupce a většina zbývajících personálu zařízení bude schopna hovořit jazykem většiny vězňů nebo jazykem, kterému rozumí největší část vězňů.
(2) Kdykoliv to bude nezbytné, bude použito služeb tlumočníka.
52. (1) V zařízeních, která jsou dostatečně velká pro to, aby vyžadovala služeb jednoho nebo více lékařů na plný úvazek, alespoň jeden z nich bude trvale bydlet v budově zařízení nebo v jeho bezprostřední blízkosti.
(2) V ostatních zařízeních bude lékař denně provádět vizity a bude bydlet dostatečně blízko, aby mohl být bez odkladů k dispozici v naléhavých případech.
53. (1) V koedukovaných zařízeních, část zařízení vyhrazená pro ženy bude spravována zodpovědnou pracovnící, která bude mít na starosti klíče od všech těchto částí zařízení.
(2) Žádný mužský člen personálu nesmí vstoupit do části zařízení vyhrazené pro ženy, aniž by byl v doprovodu pracovnice - ženy.
(3) Vězeňkyně budou navštěvovány a dozorovány pouze pracovníci - ženami. To však předem nebrání mužským členům personálu, zejména lékařům a učitelům v plnění služebních povinností v částech zařízení vyhrazených pro ženy.
54. (1) Pracovníci zařízení nebudou užívat při svých stycích s vězni násilí, s výjimkou sebeobrany nebo v případech pokusu o útěk nebo při aktivní nebo pasivní fyzické rezistenci, a to v souladu se zákonem nebo směrnicemi. Pracovníci, kteří se uchýlí k užití násilí, nesmí ho použít více, než je nezbytně nutné a musí okamžitě incident oznámit řediteli zařízení.
(2) Vězeňští pracovníci projdou speciální fyzickou přípravou, která jim umožní zvládnout agresivní vězně.
(3) S výjimkou zvláštních okolností nesmí být ozbrojen vězeňský personál plnící své povinnosti, které ho přivádí do přímého styku s vězni. Personál nesmí za žádných okolností mít k dispozici zbraně, k jejichž užívání není vycvičen.

Inspekce

55. Kvalifikovaní a zkušení instruktoři, jmenovaní kompetentními úřady budou provádět pravidelné inspekce ve vězeňských zařízeních. Jejich úkolem bude zejména zabezpečit, aby tato zařízení byla spravována v souladu s existujícími zákony a směrnicemi a s ohledem na zajištění plnění úkolů vězeňských služeb.

Část II.

Pravidla týkající se zvláštních kategorií vězňů

A. Odsouzení věžňové

Základní principy

56. Cílem dále uvedených principů je naznačit duch, v jakém by nápravná zařízení měla být spravována a cíle, kterých by v nich mělo být dosaženo, v souladu s deklarací uvedenou v bodě 1 Předběžných poznámek tohoto textu.
57. Uvěznění a další opatření, jejichž výsledkem je izolace pachatele od vnějšího světa, jsou depresivní tím, že zbavením svobody odnímají jedinci právo na sebeurčení. Vězeňský systém proto nebude zhoršovat strádání plynoucí z této skutečnosti, s výjimkou situace, kdy to souvisí s udržením kázně.
58. Účelem a ospravedlněním trestu odnětí svobody nebo podobného opatření omezujícího svobodu je zejména ochrana společnosti před pácháním trestných činů. Tohoto cíle může být dosaženo pouze tehdy, jestliže je doba uvěznění využito k tomu, aby se co nejvíce zabezpečilo, že po návratu do společnosti pachatel nejenže bude ochoten, ale bude schopen vést soběstačný život v souladu se zákonem.
59. K naplnění tohoto cíle by zařízení mělo využít všech nápravných, výchovných, morálních, duchovních a dalších vhodných a dostupných prostředků a forem pomoci, a mělo by se snažit je aplikovat na základě individuálních potřeb zacházení s vězni.
60. (1) Režim v zařízení by se měl snažit minimalizovat jakékoliv rozdíly mezi životem ve vězení a na svobodě, jež vedou ke snížení odpovědnosti nebo respektu vězňů k jejich důstojnosti jako lidských bytostí.
- (2) Před ukončením trestu je žádoucí, aby bylo podniknuto všechny kroky k zajištění postupného návratu vězňů do života společnosti. Tohoto cíle může být dosaženo v závislosti na konkrétním případě, fungováním předpropouštěcího systému, organizovaného v tomtéž zařízení nebo v jiném vhodném zařízení, nebo propouštěním na zkoušku s uložením určitého druhu dohledu, který by neměl být svěřen policii, ale mohl by být kombinován s účinnou sociální pomocí.
61. Zacházení s vězni by nemělo klást důraz na jejich vyloučení ze společnosti, nýbrž na to, že jsou nadále její součástí. Všude tam, kde je to možné, by měly být získány občanské organizace, aby pomáhaly personálu zařízení při sociální rehabilitaci vězňů. Měli by s nimi být ve spojení sociální pracovníci ústavu, kteří jsou pověřeni péčí o udržování a podporování žádoucích vztahů každého vězně s jeho rodinou a sociálními organizacemi. V maximálním rozsahu, který je slučitelný se zákonem, by měly být učiněny kroky k zabezpečení práv, týkajících se civilních zájmů, práv na sociální zabezpečení a jiných sociálních výhod vězňů.
62. Lékařské služby zajišťované ve vězeňském zařízení se budou snažit zjistit a léčit jakékoliv fyzické nebo duševní onemocnění nebo poruchy, které by mohly bránit nápravě vězně. Za tím účelem budou poskytovány veškeré nezbytné lékařské, chirurgické a psychiatrické služby.

63. (1) Naplnění těchto zásad vyžaduje individualizaci zacházení a k tomu by měl sloužit pružný systém klasifikace vězňů do skupin; je proto žádoucí, aby v jednotlivých zařízeních existovaly takovéto skupiny vhodné z hlediska zacházení s vězni.
- (2) Není třeba zajišťovat stejný stupeň ochrany v každé skupině. Je žádoucí zajišťovat různé stupně ochrany podle potřeb rozličných skupin. Otevřené ústavy vycházejí ze skutečnosti, že zajišťují nikoliv fyzickou ochranu před útekem, nýbrž počítají se sebekázní chovanců, zajišťují podmínky pro úspěšnou nápravu důkladně vybraných vězňů.
- (3) Je žádoucí, aby počet vězňů v uzavřených zařízeních nebyl tak vysoký, že by to bránilo individualizaci zacházení. V některých zemích je požadováno, aby populace těchto zařízení nepřesáhla počet 500 míst. V otevřených zařízeních by počet vězňů měl být co nejmenší.
64. Povinnost společnosti nekončí propuštěním vězně. Proto by měly existovat vládní nebo soukromé úřady schopné poskytnout propuštěnému vězni účinnou postpenitenciární péči směřující ke zmírnění předsudků vůči jeho osobě a k jeho sociální nápravě.

Způsob zacházení (treatment)

65. Zacházení s osobami odsouzenými k trestu odnětí svobody nebo podobným opatřením má jak svým smyslem, tak délkou umožňovat pěstování jejich vůle k tomu, aby po svém propuštění dodržovaly zákony, vedly soběstačný život a byly schopny tak jednat. Zacházení by mělo být takové, aby v nich vyvolalo sebeúctu a rozvíjelo jejich smysl pro povinnost.
66. (1) Za tím účelem bude využito všech vhodných způsobů včetně náboženské péče v zemích, kde je to možné, výchovy, poradenství a výcviku, sociální práce, poradenství pro volbu povolání, tělesného rozvoje a posilování morálních vlastností v souladu s individuálními potřebami každého vězně, berouc při tom v úvahu jeho sociální a kriminální minulost, fyzické a duševní schopnosti a sklony, povahu, délku trestu a jeho perspektivy po propuštění.
- (2) O každém vězni, odsouzeném k vhodné dlouhé době, ředitel co nejdříve po jeho nástupu do zařízení obdrží zprávy o všech okolnostech týkajících se předchozích odsouzení. Tyto zprávy budou rovněž obsahovat zprávu lékaře, pokud možno kvalifikovaného v psychiatrii, o fyzickém a duševním stavu vězně.
- (3) Zprávy a další relevantní dokumenty budou uloženy v osobním spise. Tento spis bude neustále doplňován a bude klasifikován takovým způsobem, aby do něho mohlo být nahlíženo odpovědným zaměstnancem, kdykoliv to bude nezbytné.

Klasifikace a individualizace

67. Účelem klasifikace bude:
- a) Separovat od ostatních ty vězně, u nichž je pravděpodobné, že s ohledem na svou trestní minulost nebo špatný charakter uplatní svůj negativní vliv;
 - b) Rozdělit vězně do skupin za účelem umožnění zacházet s nimi s ohledem na potřeby jejich sociální nápravy.
68. Pokud to bude možné, bude jednotlivých zařízení nebo jejich jednotlivých oddělení využito pro zacházení s různými skupinami vězňů.

69. Co nejdříve po nástupu do zařízení a po seznámení se s osobností každého vězně, který je odsouzen na vhodně dlouhou dobu, bude pro něho vypracován program zacházení ve světle získaných poznatků o jeho individuálních potřebách, schopnostech a dispozicích.

Výhody

70. V každém zařízení budou vytvořeny systémy výhod vhodné pro různé skupiny vězňů a různé metody zacházení s cílem podporovat správné chování, rozvinout smysl pro odpovědnost a vyvolat zájem o spolupráci vězňů při zacházení s nimi.

Práce

71. (1) Vězeňská práce nesmí být depresivní⁴ povahy.
(2) Od všech odsouzených bude vyžadováno, aby vykonávali práci, která odpovídá jejich fyzické a duševní zdatnosti, stanovené lékařem.
(3) Bude zajištěno dostatečné množství práce užitečného charakteru, která by vězně aktivně zaměstnávala po celý pracovní den.
(4) Pokud možno bude zajištěna taková práce, která by udržovala nebo rozvíjela schopnost vězně vydělávat si poctivě na živobytí po propuštění.
(5) Pro vězně, kterým to bude sloužit k užitku a zejména pro mladé vězně, bude zajištěn odborný výcvik v užitečných řemeslech.
(6) V mezích možností slučitelných s vlastním výběrem zaměstnání a s požadavky správy zařízení a disciplínou bude vězňům umožněn výběr typu práce, kterou by chtěli vykonávat.
72. (1) Organizace a metody práce v zařízeních se budou pokud možno co nejvíce podobat organizaci a metodám obdobné práce vně zařízení, aby připravily vězně na podmínky související se zaměstnáváním v civilním životě.
(2) Zájmy vězňů a jejich pracovní výcvik nesmí však být podřízeny finančnímu zisku z ústavní výroby.
73. (1) Práce v zařízení a na statcích by měly být přednostně řízeny přímo správou zařízení a nikoli soukromými podnikateli.
(2) Tam, kde vězňové vykonávají práci, která není kontrolovatelná správou zařízení, budou vždy pod dohledem vězeňského personálu. Pokud není práce vykonávána pro jiné státní složky, bude správě vězeňského zařízení vyplácena plná normální mzda osobami, pro které je zabezpečována, s přihlédnutím k výtěžku vězňů.
74. (1) Opatření týkající se ochrany bezpečnosti a zdraví při práci aplikovaná na pracovníky na svobodě⁵, budou stejným dílem zajištěna ve vězeňských zařízeních.
(2) Budou podniknuta opatření, která ochrání vězně před pracovními úrazy, včetně nemocí z povolání za podmínek ne méně příznivých, než jaké jsou poskytnuty zákonem pro pracovníky na svobodě.
75. (1) Maximální denní a týdenní pracovní doba vězňů bude stanovena zákonem nebo předpisem správy věznic beroucí při tom do úvahy místní pravidla nebo zvyky s ohledem na zaměstnanost pracovníků na svobodě.

⁴ Překlad VÚP: "nesmí mít skličující charakter".

⁵ Překlad VÚP: "civilní pracovníky".

- (2) Takto stanovená pracovní doba ponechá jeden den týdně pro odpočinek a dostatek času na vzdělávání a další aktivity vyžadované jako součást zacházení a nápravy vězňů.
76. (1) Bude vypracován systém spravedlivého odměňování za práci vězňů.
(2) Podle tohoto systému bude vězňům povoleno, aby utratili alespoň část svého výdělku na zakoupení povolených věcí pro osobní potřebu, a aby část výdělku zaslali svým rodinám.
(3) Systém odměňování by měl také zajistit, aby část výdělku mohla být správou věznice uložena stranou jako úspory, které budou vězni předány při jeho propuštění.

Vzdělávání a odpočinek

77. (1) Bude učiněno opatření stran dalšího vzdělávání všech vězňů, kterým to bude k užítku včetně náboženské výuky v zemích, kde je to možné. Vzdělávání negramotných a mladých vězňů bude povinné a správa věznice tomu bude věnovat zvláštní pozornost.
(2) Pokud to bude reálné, systém vzdělávání vězňů bude jednotný se vzdělávacím systémem v zemi tak, aby po svém propuštění vězňové mohli bez obtíží pokračovat ve svém vzdělávání.
78. Ve všech zařízeních bude zajištěna rekreační a kulturní činnost prospívající duševnímu a fyzickému zdraví vězňů.

Sociální vztahy a postpenitenciární péče

79. Zvláštní pozornost bude věnována udržování a zlepšování takových vztahů mezi vězněm a jeho rodinou, které jsou žádoucí v zájmu obou stran.
80. Od počátku výkonu trestu vězně se bude věnovat pozornost jeho budoucnosti po propuštění a vězeň bude podporován a bude mu napomáháno v tom, aby si udržel nebo vytvořil takové vztahy s osobami nebo úřady vně zařízení, které mohou podpořit nejlepší zájmy jeho rodiny a jeho návrat do společnosti.
81. (1) Státní i nestátní instituce, které pomáhají propuštěným vězňům, aby se znovu etablovali ve společnosti, zabezpečí, pokud je to možné a nutné, aby propuštění vězňové byli vybaveni příslušnými dokumenty a průkazem totožnosti, měli vhodný domov a práci, byli vhodně a přiměřeně oblečení s ohledem na podnebí a roční období a měli dostatek prostředků dostat se do místa určení a na obživu po dobu bezprostředně následující po jejich propuštění.
(2) Stanovení zástupci těchto úřadů budou mít přístup do zařízení a k vězňům a od začátku výkonu trestu vězně budou přibíráni ke konzultacím týkajícím se jeho budoucnosti.
(3) Je žádoucí, aby činnost těchto úřadů byla pokud možno centralizována nebo koordinována, aby se zabezpečilo nejlepší využití jejich úsilí.

B. Duševně nemocní a duševně abnormální vězni

82. (1) Osoby, které budou shledány duševně chorými nebudou drženi ve vězení a podniknou se opatření, aby byli co nejdříve přeloženi do psychiatrických zařízení.
(2) vězňové, kteří trpí jinými duševními nemocemi nebo abnormalitami, budou pozorováni a léčeni ve specializovaných zařízeních pod lékařským vedením.

- (3) Během pobytu ve vězení budou takoví vězňové umístěni pod speciálním dohledem lékařského pracovníka.
- (4) Lékařské nebo psychiatrické služby ve vězeňských zařízeních zajistí psychiatrické léčení všech dalších vězňů, kteří takového léčení potřebují.
83. Je žádoucí, aby byly ve spolupráci s příslušnými úřady podniknuty kroky k zajištění pokračování psychiatrického léčení po propuštění, bude-li to nutné a k poskytnutí sociálněpsychiatrické postpenitenciární péče.

C. Zatčené osoby nebo osoby ve vyšetřovací vazbě

84. (1) Osoby zatčené nebo uvězněné z důvodu vznesení obvinění proti nim, které jsou zadrženy buď v policejní vazbě, nebo ve vězení, ale dosud nebyly postaveny před soud a odsouzeny, budou v těchto pravidlech chápány jako “neodsouzení obvinění”.
- (2) U obviněných, kteří nebyli dosud odsouzeni, se uplatňuje princip presumpce nevinny a podle toho s nimi bude zacházeno.
- (3) Bez újmy na právních předpisech a ochraně osobní svobody včetně předpisů upravujících postup vyšetřování mají obvinění užívat výhod zvláštního režimu, který je v následujících pravidlech popsán pouze ve svých základních rysech.
85. (1) Neodsouzení obvinění budou odděleni od odsouzených vězňů.
- (2) Mladiství neodsouzení obvinění budou odděleni od dospělých a v zásadě budou drženi v oddělených zařízeních.
86. Neodsouzení obvinění budou spát sami v jednotlivých místnostech se zřetelem na místní zvyky vyplývající z klimatických podmínek.
87. V mezích možností slučitelných se zajištěním vězeňského řádu mohou si neodsouzení obvinění, budou-li si přát, na vlastní náklady opatřit jídlo zvenčí, buď prostřednictvím správy věznice, nebo prostřednictvím svých rodičů nebo přátel. V ostatních případech jim jídlo opatří správa vězeňského zařízení.
88. (1) Neodsouzeným obviněným bude dovoleno chodit ve vlastních šatech, pokud budou čisté a vhodné.
- (2) Jestliže budou nosit vězeňské šaty, tyto budou odlišné od těch, které se poskytují odsouzeným vězňům.
89. Neodsouzení obvinění budou mít vždy příležitost pracovat, ale nebude to na nich vyžadováno. Jestliže se rozhodne pracovat, za práci dostane zapláceno.
90. Neodsouzený obviněný si bude moci obstarat na vlastní náklady nebo na náklady třetí strany knihy, noviny, písemné materiály a další věci, které ho zaměstnají a jež jsou slučitelné se zájmy výkonu spravedlnosti, bezpečnosti a pořádku zařízení.
91. Neodsouzenému obviněnému budou povoleny návštěvy a léčení vlastním lékařem nebo zubařem, jestliže pro to bude mít dostatečný důvod a bude schopen si zaplatit veškeré vzniklé náklady.
92. Neodsouzenému obviněnému bude dovoleno okamžitě informovat rodinu o svém zadržení a poskytnou se mu všechny dostatečné možnosti komunikovat se svou rodinou a přáteli a

přijímat jejich návštěvy, toto bude podléhat pouze omezení a dohledu, který je nezbytný v zájmu výkonu spravedlnosti, bezpečnosti a pořádku v zařízení.

93. Pro účely jeho obhajoby má být obviněnému umožněno svobodně si zvolit obhájce, přijímat jeho návštěvy ve věci své obhajoby a připravit si pro něho k předání důvěrné instrukce. Za tím účelem mají být vězni na jeho přání poskytnuty psací potřeby. Rozhovory mezi obžalovaným a jeho právním poradcem se mohou uskutečnit v dohledu, ale ne v doslechu policejního příslušníka nebo úředníka zařízení.

D. Vězni odsouzení pro delikty z oblasti civilního práva

94. V zemích, kde zákon připouští uvěznění pro dluhy nebo pro jiné delikty nekriminálního charakteru, nemají být osoby takto uvězněné podrobeny větším omezením nebo přísnosti, než je nezbytně nutné pro zajištění řádného dozoru a řádu. Způsob zacházení s nimi nemá být pro ně méně výhodný než ten, který platí pro neodsouzené vězně snad s tou výhradou, že od nich lze vyžadovat, aby pracovali.

E. Osoby zadržené nebo uvězněné bez vznesení obvinění

95. V souladu s ustanovením článku 9 Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech budou zatčené nebo uvězněné osoby, proti kterým nebylo vzneseno obvinění, požívat stejné ochrany jako osoby uvedené v části I. a II. oddíl C. těchto pravidel. Příslušná ustanovení části II. oddíl A, budou obdobně aplikovatelná v těch případech, kde jejich použití může sloužit ku prospěchu této speciální skupiny zatčených osob pod podmínkou, že nebudou přijata žádná opatření, která by implikovala, že reedukace nebo náprava osob, které nebyly uznány vinnými pro jakýkoliv trestný čin, je jakýmkoliv způsobem vhodná.

Standardní minimální pravidla pro zacházení s vězni a postupy jejich účinné realizace

Zaměřují se na vytyčení obecných principů a praxe v oblasti zacházení s vězni. Představují minimální předpoklady, které přijala OSN jako žádoucí a jako taková rovněž chtějí chránit vězně před špatným zacházením, zvláště v souvislosti s prosazováním disciplíny a užíváním nástrojů omezování svobody ve vězeňských zařízeních.

Nedílnou součástí Standardních minimálních pravidel OSN jsou:

Postupy účinné realizace Standardních minimálních pravidel pro zacházení s vězni:

Postup č. 1

Všechny státy, jejichž zákonné normy na ochranu všech osob, které byly jakýmkoliv způsobem zadrženy nebo vězněny, dosáhnou cíle vytyčeného Standardními minimálními pravidly, přijmou-li tato pravidla.

Komentář: Valné shromáždění ve své rezoluci č. 2858 (XXVI) ze 20. prosince 1971 vybídlo členské státy, aby věnovaly pozornost Standardním minimálním pravidlům a

doporučilo, aby Pravidla byla účinně správou vězeňských zařízení realizována a aby byla patřičná pozornost věnována jejich vtělení do národního zákonodárství. Některé státy mohou mít vypracovány normy, které jsou pokrokovější než Pravidla, a proto se přijetí Pravidel těmito zeměmi nevyžaduje. Tam, kde země mají pocit, že by Pravidla měla být uvedena do souladu s jejich právním systémem a měla by být přizpůsobena jejich kultuře, klade se důraz spíše na obsah Pravidel než na jejich literu.

Postup č. 2

Standardní minimální pravidla budou vtělena do národního zákonodárství a dalších nařízení a je-li to nutné, budou přizpůsobena existujícím zákonům a kultuře, aniž by však došlo k odchýlení se od smyslu a záměru Pravidel.

Komentář: Tento postup zdůrazňuje, že je zapotřebí vtělit Pravidla do národního zákonodárství a nařízení, a dotýká se tudíž některých aspektů postupu č. 1.

Postup č. 3

Standardní minimální pravidla budou dostupná pro všechny zainteresované osoby, zejména pro orgány ochrany práva a personál vězeňských zařízení, s cílem umožnit jejich aplikaci a realizaci v systému trestní justice.

Komentář: Tento postup zdůrazňuje, že Pravidla, jakož i národní zákony a nařízení, by měla být dostupná pro všechny osoby, jichž se jejich realizace týká, zejména pro orgány ochrany práva a personál vězeňských zařízení. Účinná realizace Pravidel by mohla rovněž zahrnovat organizování výcvikových kursů ústřední vězeňskou správou, která má na starosti záležitosti nápravy. Rozšiřováním postupů se zabývají postupy č 7 až 9.

Postup č. 4

Standardní minimální pravidla, vtělená do národního zákonodárství a dalších nařízení, budou rovněž dostupná a srozumitelná pro všechny vězně a všechny zatčené osoby ihned po jejich zatčení nebo nástupu do výkonu trestu.

Komentář: Aby se dosáhlo cílů vytyčených Standardními minimálními pravidly, je nezbytné zpřístupnit Pravidla, jakož i prováděcí národní předpisy a nařízení vězňům a všem zatčeným osobám (pravidlo 95) z důvodu hlubšího uvědomění si, že Pravidla představují minimální předpoklady, které přijala OSN jako vhodné. Tento postup tudíž doplňuje ustanovení obsažená v postupu č. 3. Podobný požadavek, aby Pravidla byla dostupná osobám, na jejichž ochranu byla vypracována, byl vytyčen ve čtyřech Ženevských úmluvách z 12. srpna 1949, kde se v člancích 47 první Úmluvy, 48 druhé Úmluvy, 127 třetí Úmluvy a 144 čtvrté Úmluvy společně uvádí:

“Smluvní strany se zavazují, že jak v době míru, tak v době války co nejvíce rozšíří ve svých zemích text této Úmluvy a zejména zahrnou záměry v ní obsažené do svých vojenských, a bude-li to možné, i do civilních příkazů, takže její principy budou známy veškeré populaci, zvláště ozbrojeným silám, lékařskému personálu a kněžím”.

Postup č. 5

Členské státy budou každých 5 let formou dotazníku zaslaného generálním tajemníkem OSN informovat OSN o rozsahu realizace a dosažení pokroku při aplikaci Standardních minimálních pravidel a o eventuálních okolnostech a potížích, které negativně ovlivňují jejich realizaci. Tento dotazník, sledující stanovený program, by měl být selektivní a měl by se

omezit na specifické otázky za účelem získat hloubkový přehled a poznatky o vybraných problémech. Berouc do úvahy zprávy vlád, jakož i další relevantní informace, které jsou k dispozici v rámci uspořádání OSN, generální tajemník bude připravovat nezávislé periodické zprávy o pokroku, kterého se dosáhlo při realizaci Standardních minimálních pravidel. Při přípravě těchto zpráv může generální tajemník rovněž využít spolupráce specializovaných úřadů a příslušných mezivládních a nevládních organizací s postavením poradce Hospodářské a sociální Rady. Generální tajemník předloží shora zmíněné zprávy Výboru pro prevenci a kontrolu zločinnosti, aby je zvážil a budou-li vhodné, aby rozvinul na jejich základě další činnost.

Komentář: Bude připomenuto, že Hospodářská a sociální rada ve své rezoluci č. 663 C (XXIV) z 31. července 1957 doporučila, aby generální tajemník byl každých 5 let informován o pokroku, kterého se dosáhlo při aplikaci Standardních minimálních pravidel a pověřila ho, aby podnikl opatření týkající se publikování těchto informací, a bude-li to nutné, aby si vyžádal doplňující informace. Je užitou praxí OSN usilovat o spolupráci specializovaných úřadů a příslušných mezivládních a nevládních organizací. Při přípravě své nezávislé zprávy o pokroku dosaženém při realizaci Standardních minimálních pravidel generální tajemník přihlédne mimo jiné k informacím, které mají k dispozici orgány OSN na ochranu lidských práv, včetně komise na ochranu lidských práv subkomise pro prevenci diskriminace a na ochranu menšin, Výboru na ochranu lidských práv fungující na základě Mezinárodní úmluvy o občanských a politických právech a Výboru na odstranění rasové diskriminace.

Při prováděcí praxi by se mělo též přihlédnout k budoucí úmluvě proti mučení, jakož i k jakýmkoliv informacím, které by mohly být průběžně shromažďovány podle souboru zásad na ochranu vězňů a zadržených osob na základě podkladů připravených Valným shromážděním.

Postup č. 6

Jakou součást informací shora zmíněných v postupu č. 5 by státy měly generálnímu tajemníkovi poskytnout:

- a) Výtisky nebo výtahy ze všech zákonů, nařízení a administrativních opatření, které se týkají aplikace Standardních minimálních pravidel na zadržené osoby, na místa detence a detenční programy.
- b) Jakékoliv údaje a popisný materiál o programech zacházení, personálu, počtu zadržených osob z jakýchkoliv důvodů a statistiky, jsou-li k dispozici.
- c) Jakékoliv další relevantní informace o realizaci Pravidel jakož i informace o možných obtížích, které se vyskytnou při jejich aplikaci.

Komentář: Tento požadavek je odvozen z rezoluce Hospodářské a sociální rady č. 663 C (XXIV) a doporučení kongresů OSN o prevenci zločinnosti a zacházení s pachateli. Ačkoliv nejsou zvláště poskytovány informace k bodům navrhovaným shora, zdá se žádoucí tyto údaje shromažďovat, aby se členským státům napomohlo prostřednictvím výměny zkušeností překonat obtíže. Navíc, požadavek na shromažďování těchto informací je analogický s existujícím systémem pravidelného předkládání zpráv o lidských právech původně konstituovaného Hospodářskou a sociální radou ve své rezoluci č. 624 B (XXII) z 1. srpna 1956.

Postup č. 7

Generální tajemník rozšíří Standardní minimální pravidla a současná minimální pravidla a současné realizační postupy v co největším počtu jazyků a zpřístupní je všem

zajímavým státům a mezivládním a nevládním organizacím s cílem zabezpečit co nejširší publicitu Pravidel a současných realizačních postupů.

Komentář: Potřeba pokud možno co největšího rozšíření Standardních minimálních pravidel je zřejmá. K zajištění účinnějšího rozšíření a realizace Pravidel je důležitá těsná spolupráce se všemi mezivládními a nevládními organizacemi. Sekretariát by měl proto udržovat těsné kontakty s těmito organizacemi a měl by jim poskytovat příslušné informace a údaje. Sekretariát by měl také vyzývat tyto organizace, aby rozšiřovaly informace o Standardních minimálních Pravidlech a realizačních postupech.

Postup č. 8

Generální tajemník rozšíří své zprávy o realizaci Pravidel, včetně analytických souhrnů periodických přehledů, zpráv Výboru pro prevenci a kontrolu zločinnosti, zpráv připravovaných pro kongresy OSN o prevenci zločinnosti a zacházení s pachateli, jakož i zpráv z kongresů, vědeckých publikací a další relevantní dokumentace, protože tyto materiály mohou občas být potřebné pro další realizaci Standardních minimálních pravidel.

Komentář: Tento postup odráží současnou praxi rozšiřování těchto zpráv, které tvoří součást dokumentace, určené zainteresovaným orgánům OSN, jako jsou publikace OSN nebo články v Ročence o lidských právech a Mezinárodním přehledu trestní politiky, informačním bulletinu prevence zločinnosti a trestní justice a v jakýchkoliv dalších relevantních publikacích.

Postup č. 9

Generální tajemník zajišťuje, aby se co nejvíce odkazovalo na text Standardních minimálních pravidel, a aby se tato využívala ve všech relevantních programech činnosti Organizace spojených národů, včetně aktivit v rámci její technické spolupráce.

Komentář: Mělo by být zabezpečeno, aby všechny relevantní orgány OSN pamatovaly na Pravidla a realizační postupy nebo na ně odkazovaly, a tím přispěly k jejich většímu rozšiřování a zvyšování informovanosti specializovaných úřadů, vládních, mezivládních a nevládních orgánů a široké veřejnosti o Pravidlech, a k uvědomění si odpovědnosti Hospodářské a sociální rady a Valného shromáždění za jejich realizaci. Jak dalece mají Pravidla praktický účinek na nápravnou činnost, velmi závisí na opatřeních, jejichž prostřednictvím pronikají do místní legislativní a správní praxe. Měly by vejít ve znalost a být pochopeny velkým okruhem profesionálů i neprofesionálů po celém světě. Proto je nezbytné, aby se dosáhlo větší publicity Pravidel v jakékoliv podobě, čehož by se také mohlo dosáhnout častými odkazy na ně, doprovázenými kampaněmi za veřejnou informovanost.

Postup č. 10

Jako součást své technické spolupráce a programů rozvoje OSN bude:

- a) pomáhat vládám při uspokojování jejich požadavků, při vytváření a podporování jednotných a humánních nápravných systémů,
- b) zpřístupňovat vládám služby expertů a regionálních a meziregionálních poradců v oblasti prevence zločinnosti a trestní justice,
- c) pořádat národní a regionální semináře na profesionální a neprofesionální úrovni za účelem dalšího rozšiřování Standardních minimálních pravidel a současných realizačních postupů,
- d) více podporovat regionální výzkumy a školicí ústavy sdružené při OSN v oblasti prevence zločinnosti a trestní justice. Regionální výzkumy a školicí ústavy sdružené při OSN.

Regionální výzkumy a školicí ústavy sdružené při OSN, které se zabývají prevencí zločinnosti a trestní justicí, budou ve spolupráci s národními ústavy vypracovávat učební osnovy a instruktážní materiály vycházející ze Standardních minimálních pravidel a současných postupů jejich realizace, které jsou vhodné pro využití ve vzdělávacích programech trestní justice na všech úrovních, jakož i ve specializovaných kursech o lidských právech a dalších tématech s nimi souvisejících.

Komentář: Účelem tohoto postupu je zajistit, aby programy technické pomoci OSN bylo využito jako nepřímých nástrojů aplikace Standardních minimálních pravidel a současných postupů jejich realizace. Kromě organizování školicích kursů určených personálu nápravných zařízení, vypracování výcvikových příruček apod. zejména na úrovni politiky a tvorby rozhodnutí, by měly být vypracovány předpisy týkající se poskytování rad experty v otázkách předložených členskými státy včetně vypracování seznamu znalců, na něž lze odkázat. Vypracování tohoto seznamu jeví se nezbytným zejména proto, aby se Pravidla realizovala v jejich duchu a s ohledem na socio-ekonomickou strukturu zemí, které žádají o pomoc.

Postup č. 11

Výbor pro prevenci a kontrolu zločinnosti bude:

- a) občas přezkoumávat Standardní minimální pravidla s ohledem na vypracování nových pravidel, standard a postupů použitelných při zacházení s osobami, které byly zbaveny svobody,
- b) sledovat současnou realizaci postupů včetně pravidelného podávání zpráv podle shora uvedeného postupu č. 5.

Komentář: Protože většina informací shromážděných v průběhu pravidelného dotazování, jakož i během poskytování technické pomoci by měla vyvolat pozornost Výboru pro prevenci a kontrolu zločinnosti, zabezpečení účinnosti Pravidel v souvislosti se zlepšením nápravné praxe zůstává na Výboru, jeho doporučení by měla určovat budoucí průběh aplikace Pravidel spolu s postupy jejich realizace. Výbor by měl proto jasně vymezit existující nedostatky při realizaci Pravidel a jejich příčiny, mezi jinými prostřednictvím kontaktů s justicí a ministerstvy spravedlnosti zainteresovaných zemí, s ohledem na předložené návrhy vhodných opatření.

Postup č. 12

Výbor pro prevenci a kontrolu zločinnosti bude pomáhat Valnému shromáždění, Hospodářské a sociální radě a dalším orgánům OSN na ochranu lidských práv formou svých doporučení, která vycházejí ze zpráv vytvořených šetřících komisí, jež se zabývají otázkami aplikace a realizace Standardních minimálních pravidel.

Komentář: Protože Výbor pro prevenci a kontrolu zločinnosti je orgánem příslušným přezkoumávat realizaci Standardních minimálních pravidel, měl by také pomáhat shora zmíněným orgánům.

Postup č. 13

V současných realizačních postupech by nic nemělo být vykládáno jako překážka k užití jakýchkoliv jiných prostředků nebo opatření, jež jsou k dispozici v rámci mezinárodních zákonů nebo nařízení jiných orgánů OSN a agentur zabývajících se nápravou porušování lidských práv, včetně odpovídajících postupů při hrubém porušování lidských práv podle rezoluce Hospodářské a sociální rady č. 1503 (XLVII) z 27. května 1970, postupu

komunikace v rámci Dobrovolného protokolu o Mezinárodní úmluvě o občanských a politických právech a postupu komunikace v rámci Mezinárodní konvence o vyloučení všech forem rasové diskriminace.

Komentář: Vzhledem k tomu, že Standardní minimální pravidla se pouze částečně zabývají specifickými problémy lidských práv, současné postupy by neměly vyloučit žádné způsoby sledující nápravu jakéhokoliv porušování těchto práv, v souladu s existujícími mezinárodními nebo regionálními směrnicemi a normami.

Výběr a výcvik personálu pro vězeňské⁶ a nápravné instituce

(Rezoluce přijatá dne 1. září 1955)

První kongres Spojených národů, který se zabýval prevencí a zacházení s provinilci, přijal doporučení (připojená k rezoluci), týkající se otázky výběru a tréninku personálu pro vězeňské a nápravné instituce a

- 1) žádá generálního tajemníka ve shodě s paragrafem (d) přílohy k rezoluci 415 (V) Valného shromáždění Spojených národů – aby tato doporučení předložil ke schválení Sociální komisi Hospodářské a sociální rady;
- 2) vyjadřuje naději, že Hospodářská a sociální rada tato doporučení schválí a doporučí je pozornosti vlád s tím, aby podrobně zvážily jejich praktické použití při zamýšlených legislativních a administrativních reformách;
- 3) vyjadřuje též přání, aby ekonomická a sociální rada požádala generálního tajemníka, aby tímto doporučením věnoval nejširší publicitu a zmocňuje ho, aby o této otázce periodicky shromažďovala informace z různých zemí a tyto informace publikoval.

Příloha

DOPORUČENÍ, TÝKAJÍCÍ SE VÝBĚRU A VÝCVIKU PERSONÁLU PRO VĚZEŇSKÉ A NÁPRAVNÉ ÚSTAVY

A. MODERNÍ KONCEPCE VĚZEŇSKÉ SLUŽBY

I. Vězeňská služba jako služba sociální

(1) Je nezbytné zaměřit pozornost na změnu charakteru vězeňského personálu, která vyplývá z vývoje koncepce jeho služby od povinností strážníků až po povinnosti jeho příslušníků jako členů důležité sociální služby, vyžadující schopnosti, přiměřený výcvik a dobrou týmovou práci ze strany každého jednotlivce.

⁶ Překlad VÚP: “penální a nápravné ústavy”.

(2) Mělo by být věnováno úsilí tomu, aby jak veřejnost, tak také vězeňský personál porozuměly povaze moderní vězeňské služby. K tomu účelu by mělo být použito všech vhodných prostředků pro informování veřejnosti.

II. Specializace funkcí

(1) Tato nová koncepce se odráží ve snaze rozšířit vězeňský personál o stále větší počet specialistů, jako jsou lékaři, psychiatři, psychologové, sociální pracovníci, učitelé a techničtí instruktoři.

(2) Je to zdravá tendence a je nutné doporučit, aby byla vládami příznivě uvážena, i kdyby její realizace představovala další finanční náklady.

III. Koordinace

(1) Vyrůstající specializace může však být na překážku integrovanému přístupu v zacházení s vězni a představovat problémy při koordinaci práce odlišných typů odborného štábu.

(2) V důsledku toho je při zacházení s vězni nezbytné zajistit, aby se všichni specialisté soustředili na práci společně jako tým.

(3) Je také potřeba zajistit buď vytvořením koordinačního výboru nebo jinak, aby všechny odborné složky sledovaly jednotný postup. Tím získají členové sboru výhodu jasnějšího náhledu na různé aspekty obsažené v problémech.

B. Status vězeňského sboru a podmínky služby

IV. Služební status státního zaměstnance

Vězeňský personál, sloužící v plném časovém úvazku, by měl mít status státních zaměstnanců, to znamená že

- a) měla by ho zaměstnávat správa země nebo státu a měl by podléhat předpisům státní služby;
- b) měl by být doplňován podle určitých pravidel výběru, jakým je konkursní řízení;
- c) měl by mít jistotu setrvání v místě za předpokladu dobrého chování, výkonnosti a fyzické zdatnosti;
- d) měl by mít stálý status a právo na výhody státní služby v takových věcech, jako je povyšování, sociální zabezpečení a ostatní náležitosti a penzijní zabezpečení.

V. Zaměstnání na plný úvazek

(1) Vězeňský personál s výjimkou určitých odborných a technických funkcí, by měl věnovat všechn čas svým povinnostem a měl by být tedy ustavován pouze na plný časový úvazek.

(2) Zvláštní místo ředitele ústavu nesmí být obsazováno na základě částečného pracovního úvazku.

(3) Práce sociálních pracovníků, učitelů a výrobních instruktorů by měla být zajištěna na trvalém základě; to však nevylučuje zaměstnávat některé pracovníky i na částečný úvazek.

VI. Podmínky služby všeobecně

(1) Podmínky služby personálu vězeňského ústavu by měly být takové, aby byly přitažlivé a udržely nejlépe kvalifikované osoby.

(2) Mzdy a jiné služební požitky by neměly být libovolně spojovány s podmínkami jiných veřejných zaměstnanců, ale měly by odpovídat práci, jež má být vykonávána v moderním vězeňském systému, která je složitá a náročná a je ve své podstatě důležitou sociální službou.

(3) Pro členy personálu věznice by měly být zajištěny vhodné byty v blízkosti vězeňského ústavu.

VII. Nevojenská organizace vězeňského sboru

(1) Vězeňský sbor by měl být organizován na civilních základech, s rozdělením do hodnostních stupňů a tříd, jak to vyjadřuje tento druh správy.

(2) Dozorčí personál by měl být organizován ve shodě s disciplinárními zásadami vězeňské instituce, aby byl zachován nutný stupeň rozlišení a pořádek.

(3) Vězeňský sbor by měl být speciálně doplňován z příslušníků ozbrojených sil, policie nebo jiných státních služeb.

VIII. Nošení zbraní

(1) Kromě výjimečných okolností by neměl být člen vězeňského sboru, který se při výkonu svých povinností dostane do přímého kontaktu s vězni, ozbrojen.

(2) Vězeňský sbor by neměl být za žádných okolností vybaven zbraněmi, pokud by nebyl instruován, jak jich používat.

(3) Je žádoucí, aby vězeňský sbor nesl odpovědnost za ostrahu ústavu.

C. Nábor příslušníků vězeňského sboru

IX. Kompetentní místa a všeobecné správní metody

(1) Nábor by měl být pokud možno centralizován ve shodě se strukturou každého státu a měl by být řízen ústřední vězeňskou správou.

(2) Kde jsou za nábor odpovědny jiné státní útvary, jako komise státní služby, nemělo by být od vězeňské správy vyžadováno, aby přijala kandidáta, na kterého nenahlíží jako na vyhovujícího.

(3) Měla by být též učiněna opatření, aby byl vyloučen politický vliv na přijímání do sboru vězeňské služby.

X. Všeobecné podmínky náboru

(1) Vězeňská správa by měla při náboru zvláště pečlivě vybírat pouze ty osoby, které mají potřebné kvality integrity, lidský přístup, vyhovující schopnosti a fyzickou zdatnost.

(2) Příslušníci by měli ovládat jazyk většiny vězňů nebo jazyk, kterému většina vězňů rozumí.

XI. Dozorčí personál

(1) Úroveň vzdělání a inteligence příslušníků dozorčího personálu by měla být natolik vyhovující, aby jim umožnila úspěšně vykonávat jejich povinnosti a aby byli schopni prospěšně využít kursů služebního školení.

(2) Pro znalecké zhodnocení schopností kandidátů se doporučuje jako důležitý dodatek k příslušným konkursním zkouškám testování inteligence, fyzické testy a testy pro výběr do povolání.

(3) Přijetí kandidáti by měli sloužit určitou dobu ve zkušební lhůtě, aby příslušní činitelé měli možnost vytvořit si úsudek o jejich osobnosti, charakteru a schopnostech.

XII. Vyšší funkce

Speciální péče by měla být věnována osobám, které mají nastoupit do vyšších funkcí vězeňské služby; zde by měly přicházet v úvahu pouze osoby s vhodným vzděláním a dostatečnými vědomostmi a zkušenostmi.

XIII. Ředitelé nebo řídící personál

(1) Ředitelé ústavů a jejich zástupci by měli být pro své funkce dostatečně kvalifikováni zvláště svým charakterem, administrativními schopnostmi a zkušenostmi.

(2) Měli by mít dobré vzdělání všeobecné a odborné. Proto by mělo být snahou správy získat osoby se specializovaným školením, které je přiměřenou přípravou pro vězeňskou službu.

XIV. Odborníci a správní služba

(1) Příslušníci vězeňského sboru, kteří zastávají speciální funkce, včetně správních, by měli mít profesionální nebo technickou kvalifikaci, kterou každá taková funkce vyžaduje.

(2) Při náboru příslušníků specialistů by se mělo proto přihlížet k diplomům potvrzujícím odbornost nebo k universitním hodnostem prokazujícím speciální vzdělání.

(3) Je nutné doporučit, aby byla dána přednost kandidátům, kteří kromě uvedené profesionální kvalifikace mají druhý stupeň nebo kvalifikaci, nebo speciální zkušenost ve vězeňské práci.

XV. Sbor ústavů pro ženy

V některých vězeňských ústavech jsou soustředovány uvězněné ženy. To však nevylučuje, aby mužští členové vězeňského sboru, zvláště lékaři a učitelé, vykonávali své profesionální povinnosti v ústavech nebo těch částech ústavů, jež jsou určeny pro ženy.

D. Profesionální výcvik

XVI. Výcvik předcházející definitivnímu jmenování

Dříve než se ujme své funkce, měl by se personálu dostat výcvikový kurs zaměřený na všeobecné povinnosti (zvláště s ohledem na sociální problémy) a na specifické povinnosti; měl by se pak povinně podrobit teoretickým a praktickým zkouškám.

XVII. Dozorčí personál

(1) Pro dozorčí personál se doporučuje program intenzivního profesionálního výcviku. Obsah dalších čtyř odstavců může sloužit jako příklad organizace takového výcviku ve třech stádiích:

(2) První stádium by mělo probíhat ve vězeňské instituci a jeho cílem by mělo být zevrubné obeznámení kandidáta se speciálními problémy povolání a současně zjistit, má-li nezbytné kvality. V průběhu této úvodní fáze by kandidátovi neměla být svěřována žádná odpovědnost a jeho práce by měla být kontrolována řádnými členy vězeňského sboru. Ředitel by měl uspořádat elementární kurs pro kandidáty v praktických předmětech.

(3) V průběhu druhého stadia by měl kandidát navštěvovat školu nebo kurs organizovaný ústřední správou věznic, která by nesla odpovědnost za teoretický a praktický výcvik příslušníků v odborných předmětech. Zvláštní pozornost by měla být věnována technice vztahů s vězni, založené na základních principech psychologie a kriminologie. Výcvikový kurs by měl kromě toho zahrnovat lekce o základech penologie, o vězeňské správě, trestním zákoně a příbuzných otázkách.

(4) Je žádoucí, aby v průběhu prvních dvou stadií byli kandidáti sdruženi a školeni ve skupinách, aby tak byla usnadněna organizace výcvikových kursů.

(5) Třetí stádium je určeno pro kandidáty, kteří uspokojivě dokončili první dvě a kteří projeví největší zájem a připravenost pro službu; toto stádium by mělo být vlastně skutečnou službou, během které by kandidáti prokázali, že mají všechnu požadovanou kvalifikaci. Měla by jim být poskytnuta příležitost k návštěvě náročnějších kursů psychologie, kriminologie, trestního zákona, penologie a příbuzných předmětů.

XVIII. Ředitelé a řídicí personál

(1) Protože metody v jednotlivých zemích jsou v současné době značně odlišné, měla by být nezbytnost přiměřeného výcviku, kterému by se měli podrobit ředitelé a jejich zástupci než se ujmou svých funkcí (ve shodě s výše uvedeným paragrafem XIII.), považována za všeobecnou zásadu.

(2) Jsou-li na místa ředitelů a jejich zástupců ustanoveny osoby, které sice nemají předchozí zkušenosti v práci, ale jež se osvědčily v podobném oboru, měly by se podrobit, dříve než se ujmou svých povinností, teoretickému školení a po přiměřenou dobu by měly sbírat zkušenosti z vězeňské práce; přitom diplomy získané na odborných školách nebo univerzitní hodnost v souvisejícím oboru lze považovat za přiměřené teoretické vzdělání.

XIX. Specialisté

Minimální vzdělání, jež je vyžadováno od specialistů, je určeno podmínkami náboru, jak jsou popsány v paragrafu XIV.

XX. Regionální výcvikové ústavy pro vězeňský personál

Je nutné podporovat zakládání regionálních vzdělávacích ústavů pro školení vězeňského sboru.

XXI. Fyzický výcvik a instrukce pro užívání zbraní

(1) Příslušníci vězeňského sboru se mají podrobit speciálnímu fyzickému výcviku, aby byli schopni zvládnout agresivní vězně předepsanými prostředky ve shodě s příslušnými pravidly a nařízeními.

(2) Ozbrojení příslušníci se mají podrobit výcviku v užívání zbraní a mají být instruováni o předpisech, které určují jejich použití.

XXII. Výcvik ve službě

(1) Po převzetí povinností a při jejich výkonu by měl personál upevňovat a zlepšovat své vědomosti a profesionální schopnosti návštěvou kursů a praktickým výkonem služby, které mají být periodicky organizovány.

(2) Služební výcvik dozorčího personálu by měl být zaměřen spíše na otázky zásad a techniky než toliko na pravidla a nařízení.

(3) Jakýkoliv druh speciálního výcviku by měl být prováděn na náklady státu a ti, kteří se jej účastní, by měli dostávat plat a služební požitky odpovídající jejich služebnímu zařazení. Doplnkový výcvik v rámci přípravy pro povyšování příslušníků může být prováděn na jejich náklady a v jejich volném čase.

XXIII. Diskusní skupiny, návštěvy ústavů a semináře pro služebně vyšší pracovníky

(1) Pro služebně vyšší pracovníky vězeňského sboru se doporučují skupinové diskuse, zaměřené spíše na praktické problémy než akademické předměty; tyto diskuse by měly být kombinovány s návštěvami různých typů ústavů včetně těch, jež jsou mimo vězeňský systém. Bylo by také vhodné pozvat k účasti na těchto setkáních specialisty z cizích zemí.

XXIV. Společné konzultace, návštěvy a setkání pro všechny služební úrovně vězeňského sboru

(1) Metody společné konzultace by měly být zavedeny za tím účelem, aby příslušníkům všech služebních stupňů bylo umožněno vyjádřit své názory na metody užívané při zacházení s vězni. Kromě toho by měly být organizovány přednášky a návštěvy v jiných ústavech a pokud je to možné i pravidelné semináře pro všechny kategorie vězeňského personálu.

(2) Je též nutné doporučit, aby byly uspořádány mítinky, na kterých by si příslušníci vyměňovali informace a diskutovali o problémech svého povolání.

OTEVŘENÉ VĚZEŇSKÉ ÚSTAVY

(Rezoluce přijatá 29. srpna 1955)

První kongres Spojených národů, který se zabýval prevencí zločinu a metodami zacházení s provinilci, přijal doporučení (připojená k rezoluci) o otázce otevřených vězeňských ústavů.

- 1) Žádá generálního tajemníka (ve shodě s § (d) přílohy k rezoluci 415 (V) Valného shromáždění spojených národů, aby tato doporučení předložil Sociální komisi Hospodářské a sociální rady ke schválení;
- 2) vyjadřuje naději, že Hospodářská a sociální rada tato doporučení schválí a doporučí je pozornosti vlád s tím, aby podrobně zvážily jejich praktické použití při zamýšlených legislativních a administrativních reformách;
- 3) vyjadřuje též přání, aby Hospodářská a sociální rada požádala generálního tajemníka, aby těmto doporučením věnoval nejširší publicitu a zplnomocňuje ho, aby o této otázce periodicky shromažďoval informace z různých zemí a tyto informace publikoval.

Příloha

DOPORUČENÍ **TÝKAJÍCÍ SE OTEVŘENÝCH VĚZEŇSKÝCH ÚSTAVŮ**

I. Otevřený ústav je charakteristický tím, že zde nejsou materiální nebo fyzické opatření proti útěku (jako zdi, zámky, mříže, ozbrojené stráže nebo jiná bezpečnostní

opatření) a dále, že je založen na systému sebekázně a odpovědnosti vězňů vůči skupině, ve které žijí. Tento systém povzbuzuje vězně k tomu, aby užívali volnosti, která je jim poskytována, aniž by jí zneužívali. Je to právě tato charakteristika, která odlišuje otevřený ústav od jiných typů ústavů, z nichž některé jsou řízeny na stejných principech, aniž je ovšem realizují tak důsledně.

II. Otevřený ústav má být v zásadě nezávislým zařízením; tam, kde je to nezbytné, může být ovšem samostatnou částí ústavu jiného typu.

III. Ve shodě s vězeňským systémem té které země lze do takového ústavu posílat vězně od začátku výkonu trestu nebo až když část trestu vykonají v ústavu odlišného typu.

IV. Kritériem, které určuje výběr pro přijetí do otevřeného ústavu by neměla být specifická penální nebo nápravná kategorie, do níž vězeň patří, ani délka trestu, nýbrž skutečnost, že jeho sociální reintegrace bude dosaženo tímto systémem spíše než zacházením v jiných formách věznění. Výběr by měl být pokud možno prováděn na základě lékařského a psychologického vyšetření a sociálního průzkumu.

V. Vězeň, který není schopen se přizpůsobit způsobu zacházení v otevřeném ústavu, nebo jehož chování je s ohledem na systém ústavu nežádoucí nebo má neblahý vliv na ostatní odsouzené, by měl být přemístěn do ústavu jiného typu.

VI. Úspěch otevřeného ústavu je odvislý od splnění zvláště těchto podmínek:

- a) pokud je ústav umístěn na venkově, neměl by být příliš izolovaný, aby nebyl narušený záměry ústavu, nebo aby to neznamenal zvláštní nesnáze pro personál;
- b) se zřetelem na sociální rehabilitaci měli by být vězni zaměstnáváni prací, která by je připravila pro užitečné a výnosné zaměstnání po propuštění. Je jistě užitečné zajistit pro vězně zemědělskou práci, ale je současně žádoucí, aby byly k dispozici dílny, kde by se vězňům dostalo výcviku v řemeslech;
- c) jestliže se proces sociální readjustace odehrává v atmosféře důvěry, je podstatné, aby personál ústavu dobře porozuměl charakteru a speciálním potřebám každého vězně a aby tak byl schopen vykonávat na něj zdravý morální vliv. Výběr personálu by se měl řídit těmito ohledy;
- d) z téhož důvodu by měl být počet vězňů omezen tak, aby se ředitel i služebně vyšší členové sboru mohli seznámit s každým vězněm;
- e) pro činnost otevřených ústavů je nezbytné získat spolupráci veřejnosti všeobecně a okolní společnosti zvláště. Za tím účelem je tedy kromě všech ostatních okolností nezbytné informovat veřejnost o cílech a metodách každého otevřeného ústavu a také o skutečnosti, že systém, kterého se zde užívá, vyžaduje mimořádné morální úsilí ze strany vězně. V této souvislosti mohou sehrát významnou roli místní a národní informační prostředky.

VII. Při aplikaci systému otevřeného ústavu by se měla každá země se zřetelem na své zvláštní sociální, ekonomické a kulturní podmínky řídit těmito poznatky:

- a) země, které experimentují s otevřeným systémem poprvé, neměly by ustupovat od přísných a detailních předpisů pro činnost otevřených ústavů;
- b) v průběhu experimentálního stadia by se měly řídit metodami organizace a postupy, které se ukázaly jako účinné v zemích, jež v tomto ohledu mají náskok.

VIII. V otevřeném ústavu je riziko útěku a nebezpečí, že vězeň zneužije svého kontaktu s vnějším světem jistě větší; tyto nevýhody jsou však vyváženy následujícími výhodami, které činí otevřený ústav nadřazený jiným typům ústavů:

- a) otevřený ústav je pro sociální readjustaci vězňů příznivější a je současně prospěšnější pro jejich fyzické duševní zdraví;
- b) mírnost, která je otevřenému ústavu vlastní, je vyjádřena v liberalizaci předpisů; napětí vězeňského života je uvolněno a v důsledku toho se zlepšuje disciplína. Kromě toho zde nejsou žádná materiální nebo fyzická omezení a vztahy větší důvěry mezi vězni a personálem směřují k tomu, že u vězňů vzniká pravá touha po sociální readjustaci;
- c) podmínky života v otevřeném ústavu se podobají mnohem více podmínkám normálního života. Je proto snadnější vytvořit kontakty s vnějším světem; vězeň si tak spíše uvědomuje, že nepřerušil všechna spojení se společností; v této souvislosti by bylo jistě možné organizovat společné vycházky, sportovní soutěže s mimoústavními týmy, a dokonce individuální dovolené za účelem zachování rodinných vztahů;
- d) stejné opatření je méně nákladné, uplatňuje-li se v otevřeném ústavu než v ústavu jiného typu, zvláště pro nižší stavební náklady.

IX. Závěrem je Kongres Spojených národů o prevenci zločinu toho mínění, že:

- a) otevřený ústav charakterizuje důležitý krok ve vývoji moderního vězeňského systému a představuje jednu z nejúspěšnějších aplikací zásad individualizace trestu se zřetelem na sociální readjustaci;
- b) věří dále, že systém otevřených ústavů by mohl přispět ke snížení nevýhod krátkodobého trestu odnětí svobody;
- c) je nutné doporučit rozšíření otevřeného systému na pokud možno nejvyšší počet vězňů za podmínek stanovených v předchozích doporučeních;
- d) doporučuje prověřit pomocí statistických studií, provedených pokud možno nezávislými vědeckými odborníky, výsledky práce otevřených ústavů z hlediska recidivismu a sociální rehabilitace.